

tjenesten. Der staaar paa ingen Maade, at Læredrenge eller Lærende kunne forlange som Ret, at de hver Søndag kunne gaa i Kirke, men Bestemmelsen er holdt paa en mere ubestemt Maade, saaledes at disse omtalte Husbonder bør give deres Folk Leilighed til „flittig“ at besøge Gudstjenesten. Hvad vil det sige: flittig? Det er dog ikke nødvendigt, at det skal være hver eneste Søndag. Dette er altsaa ogsaa en Bestemmelse, som jeg ikke tror har særdeles stor Betydning, saa at man kan være berettiget til at sige, at der paaføres den her omhandlede Samfundsklasse videre; Uret eller noget stort Savn ved at lade Bestemmelsen falde bort. Det Endringsforslag, som er stillet under Nr. 2, gaar jo derimod meget videre. Det er ikke en blot Omtagelse af § 4 i Forordningen af 1845 eller af Noget, der staaar i Paragrafen, men det er en Bestemmelse, som giver en ganske anderledes og mere udstrakt Frihed; thi den lyder ikke blot paa, at de Vedkommende skulle have Lov til at besøge Gudstjenesten, men den lyder paa, at de hele Tiden fra Kl. 9—4 skulle kunne negte at udføre de der omtalte Arbejder. Jeg tror, at dette Endringsforslag har mange Betæneligheder, hvorfor jeg for mit Vedkommende ikke kan tilraade dets Vedtagelse. Jeg skal saaledes for det Første anføre det, som det ærede Medlem selv ansatte, nemlig, at der dog maatte tilføres enkelte andre Arbejder, som Læendet heller ikke skulle kunne negte at foretage, f. Ex. Høstarbejde i Høstens Tid og deslige. Men der er ogsaa en anden Grund, hvorfor jeg mener, at dette Endringsforslag er ufyldestgørende, og det er den, at naar man vil give en Regel af den Art, der altsaa bliver, som jeg før bemærkede, en ganske anderledes bestemt og fast Regel end den, der findes i den gamle Forordning, saa maa den gives som mere almindelig, saa er der ingen Grund til at indskrænke sig til Læendet alene, saa burde den omfatte flere andre Arter af arbejdende Personer, saasom Læredrenge, for blot at nævne et Exempel. Man har sagt, at naar det bragtes i Forslag at ophæve § 4 i den gamle Forordning, uden at sætte noget Andet i Stedet derfor, var det en moralsk Forpligtelse for den Minister, der fremsatte saadanne Forslag, at sørge for, at der hurtigt tilveiebragtes Bestemmelser angaaende en Hviledag. Jeg skal hertil blot bemærke, for at forebygge en Misforstaaelse af min Stilling i den Henseende, at Tilveiebringelsen af en Lovgivning om Hviledagen i Almindelighed ligger udenfor min Magt, idet man der vilde komme til at berøre Forhold, som for Størstedelen ikke høre under mig, men under andre Ministre. Læendeforholdet er nu engang efter den ikke meget konsekvente Forretningsdeling, der finder Sted mellem vore Ministerier, blevet henlagt under Justitsministeriet, hvorimod andre saadanne Forhold, som f. Ex. mellem Fabrikherer og deres Arbejdere, saavel som mellem Haandværksmestre og deres Underordnede, høre under

Indenrigsministeriet og ikke under Justitsministeriet. Dernæst vil jeg endvidere bemærke, at naar man har bragt det Spørgsmaal paa Bane om Hensigtsmæssigheden af Bestemmelser, der tilfikkrede visse Bestillingsmænd, hvorved man da navnlig har tænkt paa Jernbane-, Post- og Telegrafvæsenets Bestillingsmænd, en lignende Søndagshvile, som man har tiltænkt de andre Arbejdere, saa maa jeg dertil bemærke, at dette er lutter Institutioner, som ikke henhøre under mig, og det maa altsaa bero paa mine ærede Kollegers Overvejelser, hvorvidt de mene at kunne gaa ind paa noget Saadant. Jeg skal dog imidlertid ikke undlade at bemærke, at jeg for min Part maa tro, at det vil blive meget vanskeligt at komme til noget Saadant som en væsentlig Hviledag eller Frihed for disse Bestillingsmænd om Søndagen. Hvad angaar Jernbanebetjentene, vil jeg blot bemærke, at jeg ikke tror, det vilde være til nogen stor Bøttelse for dem, om Gudstogene om Helligdage blev nedlagte; men derimod tror jeg, at det vilde være en meget stor Gæne for Befolkningen, om Personbefordringen skulde standse om Søndagen, og jeg vil ogsaa bemærke, at jeg ikke tror, at der findes noget Land, hvor dette sker. Det sker nemlig ikke i England og Skotland. Hvorvidt det sker i Amerika, kan jeg ikke sige, men jeg tror det ikke. Men i England sker det nu slet ikke. Der gaa Togene om Søndagen ligesom de andre Dage, muligvis ikke Gudstogene, men Persontogene, og det er ogsaa muligt at der gaar flere Tog om Søndagen, nemlig Forlystelsfestog. I Skotland er det ganske vist saaledes, at man har nedlagt Forlystelsfestogene om Søndagen, disse smaa lokale Tog har man nedlagt, de maa ikke finde Sted der; men dette tror jeg dog, er Noget, Befolkningen hertilands ikke vilde synes om, og i ethvert Tilfælde maa man ikke tænke sig, at Jernbaneførselen i Skotland hører op om Søndagen; thi de lange Tog, der forene de fjernere Dele af Landet med hinanden, ligesom om Søndagen saa vel som de andre Dage. Jeg tror derfor ikke, at man maa leve i den Forestilling, at i disse Lande, hvor den materielle Udvikling og en vis politisk Modenhed staa saa høit, disse smaa Bestillingsmænd ved Jernbanen ere frie for at arbejde om Søndagen. Hvad angaar disse Spørgsmaal, antager jeg forresten, at de for en stor Del vilde være økonomiske Spørgsmaal, naar det kommer til Stykket. Dersom der skulde tilveiebringes en Frihed for disse Mænd til for Exempel efter Lur at have en vis Fridag, kunde dette godt opnaas, men kun paa den Betingelse, at der var et større Personale, saa at der kunde være Nogle at stifte imellem. Men dette er Noget, som det, hvis forøvrigt min ærede Kollega, under hvem disse Sager henhøre, interesserer sig for denne Række, vil staa i Rigsdagens Magt i sin Tid at bevilge de fornødne Udgifter til i en eller anden Form, for Exempel til et lidt rigeligere